

tlivých zemských obvodech u zvláštních rozhodčích soudů, u železničních zaměstnanců — zaměstnance státních drah nevyjímaje — o úplnou koncentraci judikatury u jediného zvláštního rozhodčího soudu v Brně. Tím právní věta v čele uvedená jest odůvodněna.

Čís. 5285.

Výlučným pramenem pojištěneckého práva pro všechny zaměstnance železnic, sloužících veřejné dopravě, jest nařízení ze dne 29. prosince 1921, čís. 506 sb. z. a n.

Roztřídění železničních zaměstnanců do jednotlivých skupin Šu 1 a 2 nařízení.

Skupiny zaměstnanců, uvedených v Šu 1 nař., podléhají co do příslušnosti ohledně pensijních nároků rozhodčímu soudu pensijního ústavu dle Šu 76 zákona ze dne 5. února 1920, čís. 89 sb. z. a n., skupiny Šu 2 rozhodčímu soudu zemské úřadovny II. Všeobecného ústavu v Brně.

Rozhodování o nárocích, jichž řešení přikázáno rozhodčím soudům, nelze úmluvou stran přenést na řádné soudy. Stalo-li se přece tak, jest vzhledem k Šu 42 j. n., Šu 240, odstavec druhý, a Šu 477 čís. 3 c. ř. s. kdykoliv vysloviti nepřislušnost soudu a zmatečnost řízení.

(Rozh. ze dne 22. září 1925, R I 82/25.)

Žalobci (ústřední inspektor a vrchní inspektor bývalé ústecko-teplické dráhy, oba ve výslužbě) domáhali se na státu zaplacení místního přídatku ve smyslu zákona ze dne 3. března 1921, čís. 99 sb. z. a n., dovozující žalobní nárok proti státu z Šu 1409 obč. zák. a zákona o výkupu ústecko-teplické dráhy státem ze dne 30. června 1922, čís. 234 sb. z. a n. Procesní soud první stolice, zamítнув námítku nepřípustnosti pořadu práva, zamítl žalobu věcně. V onom směru uvedl v důvodech: Žalovaná strana námítku nepřípustnosti pořadu práva opírá o zákon ze dne 5. února 1920, čís. 89 sb. z. a n. § 2 a dále o § 9 čís. 8 vl. nař. k tomuto zákonu ze dne 29. prosince 1921, čís. 506 sb. z. a n., dle nichž spory z pojištění ohledně zřízenců železničních rozhoduje rozhodčí soud zemské úřadovny II. Všeobecného pensijního ústavu v Brně. Žalobci popřeli důvodnost námítky, navrhli její zamítnutí s odvoláním se na tvrzení žalované samé v žalobní odpovědi ohledně námítky věcné nepřislušnosti dovolaného žalobou zemského civilního soudu v Praze, kteréžto námítce se žalobci podrobili. Je nesporno, že žalobci jsou pensisté bývalé c. k. priv. Ústecko-Teplické železniční společnosti, kterou převzal žalovaný na základě výkupního zákona ze dne 30. června 1922, čís. 234 sb. z. a n. a k němu vydaného vl. nař. ze dne 7. prosince 1922 čís. 354 sb. z. a n., dle nichž přešly na státní železniční správu fondy Utd., zejména pensijní. Obě strany dovolaly se ve sporu pensijních stanov s dodatky Utd. V základě těchto, jež byly čteny a pravost jich není sporna, zjistil soud, že § 25 uvádí, že spory mezi členy pojišťovacího ústavu a dráhou rozhoduje nikoliv řádný soud, nýbrž rozhodčí soud, sestavený dle blíž uvedených ustanovení v cit. Šu. I v tomto případě jde o spor mezi pensisty a dráhou, pokud se týče

její universální nástupkyní, státní železniční správou. Dle shora cit. ustanovení jak pens. stanov, tak zákona a vl. nařízení měl by správně tento spor býti rozhodnut nikoliv soudem řádným, nýbrž soudem rozhodčím ve smyslu §u 9 čís. 8 vlád. nař., avšak hledíc k tomu, že žalovaná strana sama uvedla, že pro rozsouzení tohoto sporu věcně příslušným jest obchodní soud v Praze dle §u 51 čís. 2 j. n. a §u 39 čís. 2 uvoz. zák. k obch. zák., a žalobci námitce té se podrobili, jak soud ze spisů sem zemským civilním soudem v Praze odstoupených zjistil, shodly se strany na tom, by spor byl rozhodnut řádným soudem. O d v o l a c í s o u d k odvolání žalobců usnesení, jímž byla zamítnuta námitka nepřipustnosti pořadu práva, správně námitka nepřislušnosti řádných soudů, napadený rozsudek a celé jednání jim předcházející zrušil a žalobu odmítl. D ů v o d y: Není sporu o tom, že jde v této při o pensijní pojištění žalobců jako pensistů bývalé c. k. priv. ústecko-teplické dráhy, kterou žalovaný erár vykoupil a do vlastnictví převzal dnem 1. ledna 1923 podle zákona ze dne 30. června 1922, čís. 234 sb. z. a n. a prováděcího nařízení vl. ze dne 7. prosince 1922, čís. 354 sb. z. a n., podle nichž přešly na státní správu železniční fondy této dráhy, zejména i fond pensijní (§§ 5 a 6 cit. zák.). Podle §u 25 stanov pensijního fondu ústecko-teplické dráhy, jichž se obě strany dovolaly, byl by k rozhodnutí této pře příslušným soud sestaveny podle předpisu tam uvedeného. Tento § 25 byl však změněn §em 9 čís. 8 vl. nař. ze dne 29. prosince 1921, čís. 506 sb. z. a n., který stanoví, že pro žaloby podle obdoby §u 75 (2) zákona, tudíž i pro tuto žalobu, je příslušným rozhodčí soud zemské úřadovny II. Všeobecného pensijního ústavu v Brně. Toto vládní nařízení má závaznou moc zákona, neboť bylo vydáno podle §u 2 a) zákona ze dne 5. února 1920, čís. 89 sb. z. a n. Byla proto tato věc odňata působnosti řádných soudů mocí zákona, tudíž vůbec a nikoli jen úmluvou stran, která může býti kdykoli zase změněna neb odvolána. Důsledkem toho nesmí podle §u 104 odstavec druhý j. n. býti vznesena na řádný soud dohodou stran. Stalo-li se tak přece a zamítl-li procesní soud námitku nepřipustnosti pořadu práva s odůvodněním, že se strany shodly na tom, aby byl spor rozhodnut dovolaným řádným soudem, jsou toto jeho usnesení i rozsudek a celé řízení jim předcházející zmatečnými podle §u 477 čís. 6 c. ř. s. a bylo zmatku toho dbáti z povinnosti úřední podle §u 42 odstavec první j. n. § 240 odstavec třetí a § 471 čís. 7 c. ř. s., i když žádnou stranou vytknut nebyl, a bylo rozhodnouti, jak se stalo (§ 473 odstavec první, 477 čís. 6 a 478 odstavec první c. ř. s.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu žalobců.

D ů v o d y:

Názor stěžovatelů, že, majíce normální pensijní nároky, jsou dle §u 2 čís. 3 zákona o pens. pojištění z pojistné povinnosti vyňati a nepodléhají tudíž vůbec tomuto zákonu a že, jsouce členy pensijního fondu Ústecko-Teplické dráhy, nespádají ani pod nařízení ze dne 29. prosince 1921, čís. 506 sb. z. a n., nutí pojmouti spornou otázku příslušnosti zásadně a rozvínoati ji v celé její šíři, neboť jen tak lze čeliti chybným východi-

skům a mylným závěrům stížnosti. Zákon o pensijním pojištění v soukromých a některých ve veřejných službách ustanovených zřízenců ze dne 16. prosince 1906, čís. 1 ř. zák. pro r. 1907, změnil již po druhé svůj doslov, poprvé čís. nařízením ze dne 25. června 1914, čís. 138 ř. zák. (první novela), po druhé zákonem ze dne 5. února 1920, čís. 89 sb. z. a n. (druhá novela). Co se týče železničních zřízenců, o něž jde, ustanovily o nich: původní text, jenž v §u 1 vylučoval vůbec zřízence státní, stanovil v §u 2 čís. 4, že zřízenci železnic sloužících veřejné dopravě jsou z pojištění tohoto zákona vyňati a že se jejich pensijní zaopatření upraví nařízením; první novela v §u 2, vyloučivši v čís. 5 opět vůbec zřízence státní, stanovila v čís. 6, že zřízenci zemí, okresů, obcí a ústavů a korporací tam jmenovaných, pak zřízenci železnic, sloužících veřejné dopravě, jsou vyňati z pojištění tohoto zákona jen pod tou podmínkou, že normální, t. j. s místem jimi zastávaným spojené pensijní nároky již mají nebo jich uplynutím stanovené zkušební doby nebo zatímního ustanovení nabudou; druhá novela v §u 2 čís. 3 shrnula právě uvedené oba předpisy (čís. 5 a 6) první novely v jedno a změnila je v ten rozum, že zaměstnance státu čís. 5 postavila na roveň zaměstnancům »jiných nucených svazů územních« a zájmových, ústavů a korporací čís. 6 (první změna), řkouc o všech stejně, že vyňati jsou z pojištění tohoto zákona pod tou podmínkou, mají-li normální pensijní nároky shora již zmíněné, avšak vypustila z tohoto celého ustanovení železniční zřízence vůbec, nečiníc o nich pražádné zmínky (druhá změna), oproti čemuž však v nově připojeném §u 2 a) vyslovila, že pensijní pojištění zaměstnanců drah veřejné dopravy sloužících a jich pomocných ústavů upraví nařízením ministr sociální péče s ministrem železnic. Poněvadž tento § 2 a) železniční zřízence státu a jiných veřejných svazů v §u 2 čís. 3 shora jmenovaných nevyjímá, jest již z toho patrné, že tito nejsou v §u 2 čís. 3 zahrnuti ve všeobecném výrazu »zaměstnanci státu« (a jiných nucených svazků územních) a že tedy pod zákon tento mocí jeho samého vůbec nespádají, nýbrž podléhají nařízením, v §u 2 a) slíbenému a již také vydanému a shora citovanému. Že tomu tak, plyne nadevši pochybnost i z tohoto nařízení, jež v §§ 7, 9 a 10 pojištění zaměstnanců státních drah upravuje. Rozhodným tedy pro všechny zaměstnance železnic veřejné dopravy sloužících, tedy i pro zaměstnance státních drah jest jen toto nařízení datující ze dne 29. prosince 1921, čís. 506 sb. z. a n., jež jest výlučným pramenem pojišťovacího jich práva. Toto nařízení pak rozeznává v §u 1 a 2 tři skupiny železničních zaměstnanců: 1. zaměstnanci §u 1, t. j. zaměstnanci ustanovení před definitivou na zkoušku nebo prozatím, pakli ustanovení to trvá déle tří let, a zaměstnanci na výpomoc nebo na zvláštní smlouvu přijatí podléhají pojištění podle hořejšího zákona, vyhovují-li podmínkám §u 1 nařízení čís. 1 a 2: tito tedy pod zákon spádají, ale ne přímo mocí zákona samého, nýbrž teprv mocí tohoto nařízení, které, protože právě odkázání jsou na zákon, dále si jich již nevšímá. 2. zaměstnanci ostatní, t. j. ti, kteří nejsou zahrnuti v §u 1 a nespádají tedy pod zákon, mají dle §u 2 pojištění zvláštní, upravené podrobně v dalších předpisech nařízení §§ 3—11, vyjma 3. zaměstnance, které § 2 z těchto ostatních vylučuje, t. j. dělníky, učně a zaměstnance vykonávající převážnou měrou práce podřízené (jichž výčet podává

§ 1 (1) zákona ve znění druhé novely, čítaje sem služby čeledínské, nádenické nebo takové, jichž vykonavatelé se nepovažují za obchodní pomocníky dle zákona o obch. po.n.), jakož i zaměstnance ustanovené pouze na zkoušku nebo prozatím, pakli (to vzhledem k §u 1 dodati sluší) ustanovení to netrvá déle tří let, kteří, všichni tedy následkem tohoto vyjmutí, pojištění nejsou ani podle zákona ani podle nařízení. Mohou ovšem býti pojištění podle předpisů jiných, ale, pakli jsou, nemá to s otázkou co činí a musí se na ně užití předpisů o pojištění, jemuž tam podléhají, nikdy však těchto, t. j. dotčeného zákona a nařízení. To je však zde bezpředmětno, neboť žalobci pod toto čís. 3 nespádají. Dle druhého odstavce §u 2 může vláda nařízením rozšířiti okruh pojištěných zaměstnanců, což nemůže míti jiného smyslu, než že může do pojištění čís. 2 pojmuti i některé kategorie ze skupiny čís. 3. To je význam tohoto ustanovení. Ovšem také neporozuměli vubec §u 1 a 2, majíce za to, že oba upravují jen pensijní pojištění provisorních zřízenců, definitivních se nedotýkajíce: stěžovatelé nepostřehují, že definitivní spadají do skupiny shora pod čís. 2 uvedené, jež výrazem »ostatní« všechny zaměstnance železniční zahrnula, pokud nespádají do skupin čís. 1 a 3. Co se týče příslušnosti soudní, náleží pensijní nároky zaměstnanců: skupiny čís. 1 nyní dle předpisu §u 75 zákona ve znění druhé novely před rozhodčí soudy pensijního ústavu dle §u 76 zákona. (Pozn. § 75 pův. zákona citoval tu sice také jen rozhodčí soud, zapomenuv, že v §u 65 čís. 5 stanovil, že náhradní ústavy musí tu vyhraditi příslušnost buď rozhodčího soudu nebo řádného soudu. To postřehla první novela, která toto ustanovení má v §u 65 čís. 3 a ustanovila proto v §u 75 (2), že nároky pensijní uplatňovati dlužno u rozhodčího soudu pokud se týče u řádného soudu, zde tehdy, pakli to po rozumu §u 65 čís. 3 dopadá. Avšak druhá novela v §u 65 nevyhradila již stanovám možnost odkázati spory před řádné soudy, nýbrž v §u 66 čís. 3 výslovně nařídila, že spory ty musí býti vyhrazeny rozhodčímu soudu, a proto potom také v §u 75 (2) věta druhá stanoví výlučnou příslušnost soudu rozhodčího); skupiny čís. 2 dle předpisu §u 9 čís. 8 nařízení před rozhodčí soud zemské úřadovny II. všeob. pens. ústavu v Brně. U skupiny čís. 3 nemůže otázka příslušnosti nastati, ježto skupina ta, jak řečeno, ani pod zákon ani pod nařízení nespadá, nejsouc pojištěna ani dle toho ani dle onoho. Spor by tu mohl nastati jen v otázce, do které skupiny zaměstnanec spadá a zda tedy pojištěn jest, či nikoli, t. j. on by řadil sám sebe buď do skupiny čís. 1 neb skupiny čís. 2 a žalovaná strana by se bránila a řadila ho do skupiny čís. 3; ovšem by i tu žaloba vždy musila býti podána u toho neb onoho rozhodčího soudu (nikdy u řádného soudu) a spor by se týkal vlastně jen existence nároku. Skupiny čís. 1 a 2 nespádají tedy se svými nároky pensijními nikdy pod příslušnost řádných soudů, což platí ovšem i o zaměstnancích soukromých drah ve státní správě dle zákona ze dne 22. prosince 1920, čís. 690 sb. z. a n. § 4. Žalobci (stěžovatelé) spadají do skupiny čís. 2, protože dle zákona ze dne 30. června 1922, čís. 234 sb. z. a n. a nař. vl. ze dne 7. prosince 1922, čís. 354 stát vykoupil Ústecko-Teplickou dráhu a pensijní závazky této dráhy přičly dle §u 5 cit. výkupního zákona na pensijní fond státních drah, žalobci mají tedy nárok pensijní nyní proti tomuto fondu, spadají tedy pod § 7 nař. čís.

506/21 a tím i pod § 9 čís. 8 téhož nař. a tudíž pod rozhodčí soud tam jmenovaný. Zbývá jen dodat, že § 42 j. n. stanoví, že je-li věc odňata řádným soudům, musí dovolaný soud nepřislušnost soudu a zmatečnost řízení vysloviti, ať je to v kterékoli stoleci a že dle §u 104 j. n. nemohou strany prorogovati řádné soudy, když věc před ně nepatří. Ježto dle §u 1 j. n. rozhodčí soud nepatří k soudům řádným, nebyla možna ani prorogace obchodního soudu v Praze a zůstalo řízení před jakýmkoli řádným soudem provedené zmatečným dle §u 477 čís. 3 c. ř. s. a jest tím vyvráceno i stanovisko stížnosti, že, když nejde o námitku nepřipustnosti pořadu práva, nýbrž pouze nepřislušnosti řádných soudů, jeví se prý námitka ta dle §u 239 c. ř. s. a §u 104, 2 j. n. opozděnou, nebyvši učiněna při prvním roku. Přehlížíť stížnost, že třeba se to nazvalo nepřislušností, je to přece nepřislušnost, jež ani prorogací zhojena býti nemůže a nelze tedy zřetel na ni dle §u 42 j. n. a §u 240, 2 a 477 čís. 3 c. ř. s. nikdy promeškati.

Čís. 5286.

Předpis §u 599 c. ř. s. nevztahuje se na rozhodčí soudy zřízené zákonem, najmě na rozhodnutí rozhodčí komise dle §u 75 náhr. zák.

(Rozh. ze dne 22. září 1925, R I 663/25.)

Žalobce byl zaměstnán ve dvoře D. od roku 1914 až do podzimu 1922, kdy dvůr ten Státním pozemkovým úřadem byl zabrán, jako šafář ve službách pachtýře a majitele rolnického hospodářství v D. Františka E-a. Dvůr D. byl na to úplně rozparcelován a Státní pozemkový úřad přidělil budovy tohoto dvora do vlastnictví Františku E-ovi, učiniv platnost přidělu závislým na tom, že nabyvatel přistoupí na podmínky, jež mu budou Státním pozemkovým úřadem dodatečně sděleny. Mezi těmito podmínkami byl též požadavek, by nabyvatel budov převzal do svých služeb šest stálých zaměstnanců na zabraném majetku, kteří v důsledku pozemkové reformy přišli o své zaměstnání. Jedním z těchto zaměstnanců byl též žalobce. Žádost jeho ze dne 15. února 1923 o přiznání peněžního odškodného při provádění pozemkové reformy byla Státním pozemkovým úřadem zamítnuta a zamítnuta také jeho stížnost do tohoto rozhodnutí k rozhodčí komisi pro zaopatření zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém v Praze. V žalobě proti Státnímu pozemkovému úřadu, o níž tu jde, uvedl žalobce, že rozhodnutí toto jest pochybené již z toho důvodu, že zbytkový statek v D. nezůstal a že on sám, ač byl dříve šafářem, jest nyní prostým deputátním dělníkem malorolníka Františka E-a a přísluší mu tudíž náhrada za to, že pozbyl místa šafáře. Domáhal se proto jednání výroku o bezúčinnosti shora uvedeného rozhodnutí rozhodčí komise jakožto výroku rozhodčího ve smyslu §u 595 c. ř. s. s odůvodněním, že o stížnosti jeho proti rozhodnutí Státního pozemkového úřadu bylo rozhodčí komisí rozhodnuto, aniž by byl slyšen a dána mu možnost účasti na jednání a dále, že nález rozhodčí komise odporuje právním předpisům rázu donucovacího, obsaženým v zákonných ustanoveních o zaopatření zaměstnanců na velkém majetku pozem-